

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת גלעד קריב

פ/5045/25

הצעת חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (תיקון – הסמכת בית משפט למתן צו מניעה או צו עשה), התשפ"ה–2024

1. תיקון סעיף 5 בחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א–2000¹, בסעיף 5, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :
"ג) בית המשפט הדן בתובענה בשל עוולה לפי חוק זה, רשאי ליתן צו מניעה או צו עשה לתיקון ההפרה."
2. תיקון חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד–1984², בסעיף 51(א), אחרי המשפט
"6) בבקשה לצו מניעה או צו עשה הכרוכה בתביעה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א–2000, שהיא בסמכות בית משפט השלום לפי פסקה (2)."

ד ב ר י ה ס ב ר

הצעת חוק זו נועדה להתמודד עם המצב המשפטי הנוכחי של פיצול סעדים בשתי ערכאות שונות בשל חלוקת הסמכויות הענייניות בין הערכאות.
סעד לפיצוי כספי נדרש בגין עוולה מכוח חוק איסור הפליה במוצרים בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א–2000 (להלן – חוק איסור הפליה), בסכום שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים בלא הוכחת נזק, היא בסמכותו העניינית של בית משפט השלום וזאת מכוח סעיף 51(א)(2) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד–1984 (להלן – חוק בתי המשפט).
ואולם, מתן צו להפסקת הפליה, הוא סעד שאינו ניתן לביטוי או הערכה כספית, וככזה הינו בסמכותו השיורית של בית המשפט המחוזי.
לאור ההלכה שנקבעה לפני שנים רבות, כאשר תובעים שני סעדים שאינם נמצאים בסמכותו של בית משפט אחד, אין מנוס מפיצול הדיון לשתי הערכאות השונות.

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 58.
² ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

פיצול הסעדים הדרוש מחייב הגשת שתי תביעות לשתי ערכאות שונות: פיצוי כספי ייתבע בבית משפט השלום ותביעה לצו עשה או צו מניעה תוגש לבית משפט מחוזי. בהקשר של קניין רוחני, אף פעל המחוקק לתיקון מצב דומה באופן המעניק סמכות לבית המשפט המחוזי על כלל הסעדים בנושא.

ניהול שני הליכים באותו עניין בשתי ערכאות שונות אינו עניין רצוי, וזאת בשל חוסר היעילות הכרוך בכך, בשל השחתת זמן שיפוטי יקר, בשל הכבדה שלא לצורך על הצדדים המתדיינים ועדיהם, וכן בשל הסכנה כי ערכאות שונות הדנות באותו העניין תגענה להחלטות סותרות, מה שיביא לפגיעה באמון הציבור במערכת בתי המשפט.

לאור סעיף 5(א) לחוק איסור הפליה, הן סעיף 75 לחוק בתי המשפט והן סעיף 71 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש], אומנם חלים בהקשר לתביעה לפי החוק, כאשר לפיהם לבית משפט אזרחי הסמכות ליתן צווים. ואולם, מפסיקות בתי המשפט שדנו בתביעות לפי חוק איסור הפליה, עולה כי אין אחידות ביחס לשאלת סמכות בית משפט השלום ליתן צו להפסקת ההפליה האסורה, ומתן הצו נקבע בהתאם לשיקול דעתו של השופט היושב בדין ופרשנותו את החוק. כך נוצר מצב של חוסר ודאות שיפוטי, שאינו רצוי.

מטרת חוק איסור הפליה, היא להביא להנחלת נורמות של שוויון בכל מקום המעניק שירות לציבור. מטרה זו אינה ממומשת במלואה כאשר לבית המשפט הדין בתביעת פיצויים חסרה הסמכות להורות על הפסקת האפליה באמצעות מתן צו. כך יכול להיווצר מצב בו הגוף המפלה יחויב לשלם פיצויים לתובע אך ימשיך לבצע את ההפליה, בהעדר צו שיוציא בית המשפט. ככל שמדובר בגוף חזק מבחינה כלכלית, ישתלם לבעל העסק לשלם פיצוי לתובע ואף להסתכן בתביעות נוספות ויחד עם זאת להימנע מתיקון ההפליה. תיקון חוק איסור הפליה מתחייב אפוא לצורך מאבק יעיל בהפליה.

לאור האמור לעיל, מוצע לתקן את חוק איסור הפליה, ובהתאם גם את חוק בתי המשפט, באופן שתיקבע בהן הוראה מפורשת לפיה בית המשפט הדין בתביעה אזרחית מכוח איסור הפליה (בדרך כלל בית משפט השלום לאור הסכומים הנתבעים), יהא מוסמך ליתן צו להפסקת ההפליה האסורה ומניעת הישנותה.

הצעת חוק דומה בעיקרה הונחה על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת עליזה לביא וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/3898).

הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת גלעד קריב (פ/24/2855). הצעת החוק זהה לפ/24/2855 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י"ז בחשוון התשפ"ה (18.11.2024)